

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

ALAPITOTTA: JÓZAN MIKLÓS

Pünkösdkor...

Ilyenkor pünkösöd táján megmozdulnak a tél temetőjének halott rügyei. A kibomló zöld levelek, a fakadó-nyíló virágerdők új tavasz érkezését, új élet ébredését hirdetik. A virágos tavasz illatos színpompája, erdők dalosai, mezők vadjai új világ teremtésének diadalmas himnuszát zengik: Isten lelkének lehelletére megújul bennük az élet.

Közel kétezer évvel ezelőtt ilyenkor megriadva jöttek össze a félénk galileai halászok, szerény kézművesek, s erős bízó hittel várták eltávozott mesterük ígéretének beteljesedését. „És íme lőn sebesen zúgó szélnek zendülése és megtelének mindnyájan szent lélekkel és kezdének szólni, amint a lélek adta nekik szólniok...” A pünkösdi lélekjelenés, lélekköltetés egy új világ derengésének az ember sokaság lelkét megrázó drámai pillanata volt.

Betelt a jóslat: „ezt mondja az Isten, kitöltök az én lelkemből minden testre és prófétálnak a ti fiaitok és leányaitok és a ti ifjaitok látásokat látnak és a ti véneitek álmokat álmodnak”. A bátortalan tanítványok mint merész hangú apostolok bámulatba ejtették a nép seregét. Félelem és gátlás nélkül hirdették a megújulás szent próféciaját, a sóvárgott jobb élet tavaszi ébredését.

S az első pünkösöd korának emberei elámulva hallgatták a léleknek csodálatos megnyilatkozását. Az ő Istenük zord fenségben trónoló, félelmetes Istenség volt, ők eddig sohasem tudták, hogy van lelkük, amely emberré, erős, akaró, cselekvő emberré nemesíti őket. Az életnek nem urai, csak földhözragadt, nyomorult rabszolgái voltak. Elernyedtt siránkozással keseregtek, turkáltak a régi világ romjain, míg fülükbe nem hasított az apostoli szó: minden testre kitölti Isten az ő szent lelkét és prófétáltok és látásokat láttok egy új világról s megújultok önlelketek erejében... Az apostolok áttörték a régi világ záró, vastag falait s új élet látókörét nyitották meg a megigazulásra szomjazó emberek előtt... Mert a pünkösdi lélek a jobbulás, a tökéletesedés, a megújulás soha nem pihenő, diadalmas ereje bennünk, maga az örökkön levő élet.

Mostani pünkösödünk is egy rendkívüli korszak kapujában virradt reánk. Új országok nőnek fel régiék nyomán. Eresztékeiben recseg a nagy világmindenség s népek festett kulisszái dübörgő robajjal omlanak össze... Szemünkkel láthatjuk, kezünkkel tapinthatjuk a megújulás történelmi folyamatát. Nagy ellentétek pusztító, véres mérkőzésén új világ várói vagyunk. Nélkülözünk, panasztalan túrunk, s várjuk a szent pillanatot, amikor beteljesedve Istennek lelkével mind megértjük a léleknek nyelvét. Amikor megértjük, hogy az új korszak küszöbén, amikor leomlanak az arany mammonjainak ére bálványai mindenki csak annyit ér, amennyit Istennek belehelt szentlelkéből kisugároz. Lélek megnyilatkozása ez a kor: lélek tüzeknek lánggal égését érezzük lelkünkben. Megújulás után vagyunk, merünk akarni, van bátorságunk cselekedni, hogy egy szebb, boldogabb jövődőt küzdjünk ki

Konferencia lesz pünkösdkor Magyarkúton.

magunknak. De hogy tusakodásunkat győzelemmel zárjuk, fel kell tárnunk legtitkosabb bensőnket a pünkösdi lélek teljes befogadására. Ha a világnak minden népe eszt is veszti, ha lábbal taposnának is becsületet, hitet, nekünk akkor is hinnünk kell a megújulás szent lelkének erejében. Seregek, rendszerek, hatalmi rendelkezések magukban meg nem nyitják előttünk az új világ kapuit: csak a hit, a szentlélek erejében bennünk testté, tetté magasztosult, legszemélyibb életünké váló hit ismételheti meg rajtunk az első pünkösdi csodáját, hogy felemelkedhessünk a földnek porából és részeseivé válhassunk az új világ teremtésének.

GYÖRFY ISTVÁN.

Járunk-e templomba?

Természetesen, erre a kérdésre csak „igen”-nel felelhet az itt következő elmefuttatás, — gondolja az olvasó, hiszen az író maga is lelkész. E sorok írója azonban nem látja ezt a kérdést ilyen könnyen elintézettnak, különösen azért nem, mert az író: **unitárius** lelkész. Az „unitárius” szó kiemelése két szempontból is szükséges. Először azért, mert az unitárius hívőt éppen hite kötelezi arra, hogy mindig és mindenben keresse az igazságot, „mert a Lélek mindeneket vizsgál, még az Istennek mélységeit is... mi pedig nem e világnak lelkét vettük, hanem az Istenből való lelket, hogy megismerjük azokat, amiket Isten ajándékozott nekünk.” (I. Kor. II. 10—12.) Másodszor pedig azért szükséges az „unitárius” szó kiemelése, mert az író unitárius vezetőemberek szájából is hallott már ilyen véleményeket: „A munka a legszebb istentisztelet”, „Otthon éppen úgy imádkozhatunk, mint a templomban”, stb.

Vegyük hát sorra azokat az okokat, amelyeket az emberek a templomlátogatás mellett felhozhatnak, s bíráljuk el, vajjon „van-e valami” ezekben az okokban, megállják-e a helyüket vagy nem.

1. A legtöbb ember **szokásból** jár templomba. Ha megkérdeznők, nem tudna más magyarázatot adni. Pedig ez sem magyarázat, ha csak mögéje nem nézünk a mai lélektan fáklyájával. A szokás, ugyanis, idegrendszerünk munkájában kitaposott ösvény. Valami olyas cselekedet, amelyet annyiszor végeztünk már, hogy különösebb mérlegelés, megfontolás nélkül, amint mondani szokták: **bekötözött szemmel, vagy behúnyt szemmel** is el tudnánk végezni. Olyasvalami, mint a reflex, mikor pl. szemhéjünk „magától” lezárul, ha bogár repül feléje. Csakhogy a reflex velünk született, a szokást azonban mi magunk fejlesztjük ki. Azonkívül a reflex egyszerű tevékenység, a szokás pedig meglehetősen összetett. Már most: a reflex hasznosságát mindenki megérti, hiszen enélkül a — gondolkozást nem kívánó, — gyors védelmi berendezkedés nélkül szervezetünket tengernyi bántalom érhetné olyan hirtelen keletkező veszedelmektől, melyek nem adnak időt tüzetesebb megfontolásra és intézkedésre. A szokásnak hasonló az értéke, csak magasabb viszonylatokban. Ha észben tartjuk, hogy a szokás idegrendszerünk működésében amolyan kitaposott ösvényhez hasonlítható, megértjük, hogy az ember könnyebben jár azon, mintha minden egyes cselekedeténél új ösvényt kellene magának törnie. Az élet

állandó elvégzendő feladatok elé állít minket: ha a megszokott, tehát kevesebb megerőltetést igénylő módon is megoldhatjuk valamelyik feladatot, akkor természetesen azt választjuk — öntudatlanul is. Ha meg kell másznunk egy magas hegyet, szívesebben járunk a kényelmesre taposott ösvényen, mint hogy magunk törjünk magunknak utat a bozótban.

Természetesen: nem minden szokás hasznos is egyúttal. Ha a csúcsot meg akarom mászni, tudnom kell, vajjon az az ösvény, amelyen elindulok, tényleg a csúcsra vezet-e, vagy pedig elkanyarodik s a hegy túlsó oldalán ismét levisz a völgybe, vagy esetleg éppen szakadék szélére, omlásos részekre ragad. Vannak jó és vannak rossz szokások. A rossz szokás közé kell számítanunk azokat is, amelyek talán közvetlen veszedelemben nem düntenek, de lassan mégis inkább hátrányunkra, mint előnyünkre válnak. Hogy a templom-látogatáshoz visszatérjünk, ezt jó szokásnak tartja a lélektan, míg pl. a csapszékbe-járást nem. Pedig kétségtelen, hogy az idegrendszer megszokását illetően a kettő között nincs különbség. Az idegrendszer éppúgy hozzászokik a csapszék látogatásához, mint a kávéházhoz, vagy a temploméhoz. A különbség csak az, hogy a csapszék kifejezetten káros, a kávéház a legjobb esetben is időtrabló, a templom pedig építő hatású szokás elsajátítására nyújt alkalmat.

Miért építő a templom-látogatás? Lélektani szempontból mindenekelőtt azért, mert rossz szokást csak jó szokással lehet ellensúlyozni. Más szavakkal: a csapszék látogatásáról nem lebeszéléssel, hanem egy ugyancsak helyhez kötött és a lélekre vonzóan ható másik szokással, a templom látogatásának szokásaival lehet az embert leszoktatni. — Másodszor: mert a templom látogatásának a szokása könnyűvé teszi számunkra a magasságok, az eszmék, az Isten világának elérését. Akik azt mondják: otthon is tudok imádkozni, — megfeledkeznek arról, hogy a magasságok világának elérésére nem elég a néha-néha s akkor is csak felületesen gyakorolt imádkozás. Leginkább láthatjuk ezt olyankor, amikor nagy csapás ér. Ilyenkor megrohanjuk a lelkészt s kérjük, mutassa meg az utat Isten, az imádkozás és a megnyugvás felé. Mikor pedig nem tudja számunkra ezt az utat olyan röviden, gyorsan és egyszerűen megmutatni, mint egy térképen az autó-sztrádákat, vagy mint a lexikonban valamelyik exotikus sziget földrajzi helyzetét,

— akkor kifakadunk s készek vagyunk megtagadni Istent, vagy legalább is az Ő gondviselését, miközben ellenzékieskedő vádolással kérdezzük magunktól és másoktól: mire jó egyáltalán az egyház? Mire valók a papok? Pedig magunk vagyunk a hibások egyedül. Nem jártunk templomba, idegrendszerünkben lassan kimosódott a magasabb felé vezető szokás-ösvény s most nekünk kellett volna új utat törnünk a hegycsúcs felé, de a csapás-sújtotta, a bánatban elgyengült idegrendszer a legkevésbé alkalmas bármiféle úttörő szerepre is.

A szokás tehát, ha lelkiezt vált s nemcsak amolyan felületes, társadalmi szólam, a legbiztosabb út a magasságok, s ezáltal lelki nyugalomunk biztosítása felé.

Még két észrevételt hadd iktassunk ide a lélektan megállapításai közül. Az egyik: egészséges, jó szokások beidegzésére a gyermekkor a legtermékenyebb korszak. Okos tehát az a szülő, aki gyermekének megszerzi ezt a drága ajándékot, a templomlátogatás szokását. A másik: a gyermek utánzás útján sajátít el csaknem mindent a legkönnyebben. Ha tehát gyermekeinket templomlátogatóvá akarjuk tenni, nyujtsunk nekik példát saját buzgó templomlátogatásunkban, hogy utánozhassanak minket.

2. Egyik orvosbarátom mondta: „Ha nagy néha templomba megyek, azért teszem, hogy „demonstráljak” unitáriusságom mellett. Hiszek abban, hogy az unitárius vallás a legtisztább és a legészszerűbb minden előttem ismert hitforma között, illő hát, hogy — ha egyébre nem — a vallásom mellett való nyílt kiállításom megmutathatása miatt elmenjek egy-egy istentiszteletre.” Így az én orvosbarátom. Hagyjuk egyelőre figyelmen kívül azt, hogy kap-e, kaphat-e ő egyebet is a templomban, mint alkalmat a demonstrációra, annál is inkább, mert ha — bevallása szerint — csak néha jár templomba, nem beszélhet azok nevében, akiknek az lelki szokásukká, szükségletüké vált.

A vallásunk mellett való demonstrálás, kiállítás, bizonyágtevés kétségtelenül meggondolandó szempont egymagában is. Titokban sok unitárius van; meggyőződésünk szerint a kereszténység nagyobb része léleken unitárius; ilyen tartalmú bókot, valamást gyakran hallunk is társaságban, de az olyan, aki nyilvánosan is vállalja az unitáriusságot, kevés. Egyrészt tehát gyáva álláspont az, ha valaki „léleken unitárius”, gyakorlatban azonban megmarad abban a nagyobb egyházban, mely számára talán több társadalmi előnyt nyujthat, mint a miénk. Másrészt, ha törvényesen unitáriussá lett, vagy maradt valaki, de nem veszi magának a fáradságot, hogy unitáriusságát gyakorolja is, vajjon mit gondol arról más vallású barátja. S mit gondol a mi vallásunkról, amely annyit sem tud elérni híveinél, hogy látogassák istentiszteletét? Bizonyára azt, hogy unitáriusnak lenni annyit jelent, mint semmiféle vallást sem gyakorolni. Aki tehát nem érez magában vallásos hajlandóságot, ugyanakkor azon-

ban nem szeretne a felekezeten kívül állók társadalmilag kényes helyzetébe kerülni, legyen unitárius, mert az törvényesen bevett keresztény felekezet, ugyanakkor azonban semmiféle vallásos életet nem nyujt és nem kíván meg.

Minden unitárius tehát, aki csak néha, vagy egyáltalában nem jár istentiszteletre, vegye tudomásul, hogy ezzel saját vallását, s azon át saját maga lelki értékét rántja le a sárba — egyelőre ne beszéljünk másról: — a világ előtt. S ne feledjük: ez a megállapítás reánk, unitáriusokra nézve még százszorta találóbb, mint bármelyik másik keresztény felekezet tagjaira, mert mi kevesen vagyunk s inkább meglátszik, ha híveink egy része — s közöttük kevés számú társadalmilag „beérkezett” világi emberünk — távolmarad az istentiszteletekről. (Folytatjuk.)

Szent-Iványi Sándor.

„Brassai” jubileum.

A huszadik éves fennállását ünneplő *Brassai Sámuel Unitárius Ifjúsági Egyesület* f. hó 25-én, vasárnap rendezi meg *Jubileumi Napját*.

A jubileumi ünnepségek d. e. 10 órakor istentisztelettel kezdődnek a Misszióház templomában. Istentisztelet után, — ugyancsak a Misszióház templomában 1/4 12 órai kezdettel jubileumi díszközgyűlést tartunk. A díszközgyűlést követően, az Egyesület földszinti helyiségében, megnyílik művésztagjaink kiállítása.

Az ünnepség-sorozatot este fél 9 órakor, a Pannónia-szálló (VIII., Rákóczi-út 5.) különtermében tartandó Brassai-serlegvacsora zárja be. A sergebeszédet *dr. Veress Pál*, egy. c. ny. rk. tanár, az Egyesület tanárelnöke mondja.

A templomban tartandó díszközgyűlésre, valamint a június 3-ig tartó kiállításra szeretettel hívjuk unitárius testvéreinket és minden érdeklődőt.

A Serlegvacsorára külön meghívókat bocsátunk ki. Meghívók igényelhetők naponta d. e. 11—12-ig és d. u. 6—7 óráig az egyesület helyiségében (IX., Hőgyes Endre-u. 3. fszt. Telefon: 380—088.) —gs—

RÁDIÓ közvetíti május 25-i istentiszteletünket, d. e. 9 órakor. Prédikál *dr. Csiki Gábor*.

RÁDIÓ KÖZVETITI június 15-én, d. e. 9 órakor tartandó istentiszteletet. Prédikál *Szent-Iványi Sándor*.

FELHIVJUK híveink figyelmét arra, hogy *Koháry-utcai* templomunkban, június 15-től, szeptember 15-ig csak 9 órakor tartunk istentiszteletet.

CSEKKEN VAGY POSTAUTALVÁNYON TÖRTÉNŐ BEFIZETÉSEKNÉL kérjük az összeg rendeltetését is feltüntetni. Ezzel elkerülünk igen sok félreértést.

Biró Dénes pünkösdre hazajött.

Valahonnan a hegyek közül jött s lelkében még éltek a havas tiszta emlékei. Időnként visszatértek kínzó figyelmeztetésként. Mámortalan napokon gondolatai is voltak s ezek kegyetlen könyörtelenséggel juttatták eszébe hajdankori magát. Reávilágítottak arra az emberre, aki örvendeni tudott a szép hajnaloknak, s hajnalokon kezdett vidám munkájának. Nem szerette a gondolkozó állapotot s ha lehetett mámorba folytatta születni akaró jobb énjét. Lelke túlságosan megszokta már itala boldognak hitt, kába perceit s józan állapotában annyira szenvedett, mint gyengeszemű ember a havon szikrázó napfényben.

Mámortalan napjain gyermekei közelebb merészkedtek hozzá s gyermeki szeretetükről próbálták biztosítani a maguk közvetlen, odasímuló módján. Margit, a legkisebb leány volt a legmerészebb. Ilyenkor állandóan fecsegett s minden szava fájdalomosan érintette apját.

Felesége halkszavú, ritkán szóló asszony volt. Mióta a havasi életet otthagyták s ura italrahajló lett, azóta a régi, csattogó kedv magabazárt bántáttá vált.

Nézte gyermekeit, amint körülugrálták apjukat, élvezve a mámortalan ember szelíd közelségét. Anyjuk is közelebb jött s szép szomorú szemével kutatta embere bensőjét. Az kitért a szemek találkozása elől s ha néha mégis egybekapcsolódni kényszerült, annyi szomorúság volt szemében, hogy az asszony menekült földrenézőn, nehogy megzavarja feltörő zokogásával a pillanatnyi békét.

A gyerekek pajkosan élvezték hangos szabadságukat, de figyelő tekintettel közelgő borulás előjeleit kutatták.

— Jó most, Dénes — mondotta asszonya s közben ő is ijedten nézte ura arcát. Erre is rászokott már.

— Jó — mordult férje, de közben szerette volna megsíogatni s nem merte. Mord hangulatfüggöny mögé menekült s mint édességet kívánó, sértődött gyermek — lopva tekintgetve megkívánt tárgyára — csak azért is kitartott természetesen nehezen képzelhető dacossága mellett.

Érezte, hogy a tiszteletet s bizalmat nem érdemli. Mogorván kényszerítette hát családjára a már sajátmaga által sem becsült tekintélyt. Így lett teher, bírhatatlan állapot a családi együttlét.

— Édesapám, jöjjön, mutatok valamit — huncutkodott Margit.

Feleletet nem kapott. Apja magavádlón, szegyenkezve állott lelkiismerete kutató fényében.

— Jöjjön no, jöjjön no — regnált a gyermek.

— Istenem hova jutottam — bánkódott az apa magában s közben küzdött szenvedélye kísértésével s befelé hulló könnyeivel.

Felesége most lépett ki az udvarra. Szeretettel, de bánatosan szólt rá:

— Dénes, Margit hívja, menjen no véle.

Bántotta ez a hang. Valamikor jókedvű, csattogó volt s most bírhatatlanul szomorú.

— Mellettem lett ilyen — gondolta s csordulig telt keserőséggel.

— Édesapám — folytatta a gyermek azzal a makacs kedvességgel, mellyel a gyermekek lekenyerezik a legszigorúbb embert is — az eresz alatt van egy kis madár, vegye le s mutassa meg.

Türelmetlenül legyintett s válasz helyett még most is magával vívódott. A gyermek megszeppent, de azért tovább folytatta harcát, meg akarta hódítani az apját.

— Jöjjön, no... — óvatosan várt — jöjjön, no...

Apja megzavart állapotában rákiáltott. Érezte, hogy lassan újra átkos állapota felé hajlik. Nem bírta tovább. Rohanni kényszerült... kalapját fejébe vágta s földreszegzett szemmel, ma is összeomló akarattal — de még egyre tartva magát — kilépett a kapun.

Sikongott a lelke s az utca zaja jobban felkavarta. Elborult előtte a világ, talán azt sem tudta már, hogy hol jár s csak ösztöne vitte annyiszor megjárt útja felé. Akarata újból béklyóbaverten, a kétségbeesés fáradtságában kimerülve elalélt.

— Merre mész Dénes? — szólt rá a szomszéd fűszeres.

A szó is szúrászként érte. Valamit visszamordult a zakatoló, türelmetlen szíve dobbanását követve, egyre gyorsabban rohant a céltalanságba.

A hentesmester is eléje állt viruló kedvvel, jókora hassal. Harsogón, nevetve állította meg.

— Állj meg, Dénes — de vigyorgó képe fokozatosan vált rémültté, ahogy Biró Dénes komor, zavart tekintetét ráemelte.

— Eredj! — sziszegte vésztyóslón, majd rácsattant újra — eredj az utamból — s azzal tovarohant.

Az emberek utánafordultan álltak. Előbb döbbenetes volt a csend, később halkán megindult a beszéd.

— Ez se jön ma már vissza — kezdte a fűszeres — csak mikor a Dunát is kiitta, vagy ha valaki ájultan hazahozza.

— Szegény ember — szólt egy fiatal lány.

— A családját féltse, ne őt — tért végre magához megdöbbenéséből a hentes mester. — Majdnem éhenhalnak már. Egy fillért sem hoz haza. Szegény asszony alig tud annyit összeszedni, hogy száraz kenyerek legyen s ha hazajön... jobb erről nem beszélni. A minap is ki akarta irtani őket.

— Annyi bizonyos, hogy ma, vagy holnap, de nagy lakzi lesz újra az utcában — szólt egy vénasszony — jobb lenne a családjának is, ha nem kellene viszont látniok. Én sem bánkódnám utána.

Folyt a terefere, míg az utca végében támadt csődület elvonta figyelmüket. Odamentek, hogy kíváncsiságukat kielégítsék. A nagyobb érdekességű

esemény elfelejtette a kisebbet. A nagy tömegtől nem tudtak elég közel menni, de az emberek szavai szerint autó ütött el egy embert. Hordágyon, le-
takarva vitték el a mentők.

— Szegény ember — szólt az előbb jajgató vénasszony — milyen nagy baj lehet a családjára nézve. Az ember sosem tudja, hogy holnap mire ébred fel.

Lassan széteszlott a kíváncsiak serege, az emberek munkabékekről, napi eseményekről beszélgetve kettesével, hármásával úgy, ahogy jöttek, tovább mentek. Az élet lüktető folyamában eltűnt ez az esemény is úgy, mint a vízbevetett kavics. A most érkezettek már nem is sejtették az előbbi eseményt, még az arcokon sem. Tudnak felejtani az emberek.

* * *

Fehér ágyon, étergőzös szobában élet-halál harcát vívja egy ember. Időnként felkiált, majd mélységes csendbe merül. Mellette fehérköpenyes orvosok, ápolók sűrögnek, készen arra, hogy emberi tudásuk határai között, de minden lehetőt elköveszenek.

— Amáli, vigyázz a gyermekekre. Istenem, már késő... , hogy én is vigyázhassak.

Kinn az ajtó előtt Bíró Dénesné könnyes szemmel hallani véli férje szavait:

— Mi lett velünk... — zokogásba fullad a hangja s három gyermeke, mint megrebbent madárkák bújnak hozzá.

Kinyílik az ajtó, egy orvos biztató tekintete kis nyugalmat ad az asszony lelkének.

— Ne sírjon, lelkem — szól jóleső biztatásul — nem lesz semmi baj. Isten megsegíti.

— Doktor úr, az Isten is megáldja... — s rátekinet gyermekei sápadt, remegő arcára. Ömlenek könnyei elfáradt arcán.

Bent lázalmát szenvedti az ura. Jaj, csak térne mégis vissza. Akárhogy is, csak ne maradjunk egyedül... elmennek haza kétségbeesetten...

Lassan telnek a napok. Ma már a beteg ágya mellett lehettek s ő egyszer Margitot is hívta.

— Szombaton... hozok neked hajás babát, — mély lélegzetet vesz — Amáli, ne... haragudjál...

Felesége keze a homlokán van, arca megrándul. Sikoltani szeretne örömeiben, mert ez már viszsztatérő, jó lelke urának. Így érzi az asszony s a látogatás leteltével, reménykedve viszi haza gyermekeit, hogy a mindennapi imát elmondva lefektesse őket.

A három gyermek igaz áhítattal suttogja:

„Két kezünket összetéve, jó Istenünk, kérünk; Édes jó apánkat, óh add vissza nekünk.”

* * *

Minden virágával virult a tavasz. Aranyló nap-sugár omlott a világra. A kórház előtti kert virágain megcsillant s május nehéz virág-illattól mámorosan köszöntötte a sápadt arcú embert, aki most indult új élet felé. Arca szelíd lett, lelke megtisztult. Akarata a nehéz vívódásokban megerősödött.

Valahol megkondult egy harang s hangja messze szállt a város házai felett.

— Csokhogy felépült, Dénes — mosolygott az asszony.

— Felépültem... legyen hála az Istennek...

Valahol a lelke mélyén elindult az érzés s szemében árulón megjelent egy könnycsepp. Végre kifelé hullott. Nagyon mélyről jött, nagyon nehezen, de úrrá lett rajta a lélek s a kis család egymás kezét fogva, egyet érezve indult haza, harangok zúgása közben.

Ezernyi virág, mámoros illat, lélekünnepe...
pünkösdi volt azon a reggelen.

Kereki Gábor.

Történelmi naptár.

I. Magyar.

1588 május 5-én halt meg Giorgio Blandrata, vagy ahogyan mi nevezzük: Blandrata György, Európa egyik leghíresebb orvosa s az unitarizmus szintén világhírű úttörője. Saluzzo-ban (Piemont) született 1515-ben. Az orvosi pályára lép s csakhamar Európa-szerte ismertté teszi nevét, mint abban az időben különösen ritka diagnosztika. Igen művelt ember, humanista, s természetesen foglalkozni kezd a Bibliával is. Erről kifejtett nézetei miatt az inkuizíció (hitnyomozó törvényszék) gyanúba veszi s ő Páviából először Genfbe menekül, annan pedig Zsigmond lengyel király hívására Lengyelországba megy mint a király udvari orvosa. Zsigmond leánya, Izabella, Zápolya János magyar király felesége lesz s a király Magyarországra küldi Blandratát, hogy leányának segítségére legyen gyermeke születésénél. Ez a gyermek János Zsigmond, kit még bölcsőjében megkoronáztat atyja s aki később Erdély fejedelme is lesz. Blandrata két évi (kb.) magyarországi tartózkodás után visszatér Olaszországba, mert azt hiszi, hogy a hitnyomozó törvényszék már nem keresteti. Vicenzában csatlakozik azokhoz a kiváló tudósokhoz (köztük a pápa gyóntatója: B. Ochino), akik a Bibliát kutatják s a szentháromságot tagadó eredményre jutnak. — Minthogy mozgalmuk rohamosan terjed, az inkuizíció ismét felfigyel s Blandratának ismét menekülnie kell. Genfbe megy, ott azonban Kálvin — magánbeszélgetések során — rájön, hogy nem hisz a szentháromságban, ezért el akarja fogatni. Blandrata — okulva Servet megégettetéséből — elmenekül, ismét Lengyelországba, ahol az ú. n. „Kisebb egyház” untiárius nézeteket vall. Innen hivatja át János Zsigmond, akkor már Erdély fejedelme, gyermekora orvosát, hogy udvari orvosává tegye. Itt annyira megnyeri a fejedelem bizalmát, hogy nem sokára legbefolyásosabb tanácsadója lesz. Így ismerkedik meg Dávid Ferencsel, adja neki Servet két könyvét elolvasásra s indítja meg Erdélyben az unitarizmust. Blandrata különben könyvet nem írt, teoretikus szempontból nem nevezhető mély és

rendszer alkotó teológusnak. Dávid nélkül munkája kétségtelenül eredménytelen lett volna. Az egyház megszervezésében azonban annál nagyobb érdemei vannak. A szervezetet féltette akkor is, amikor Dávidot lebeszélni igyekezett Krisztus nem-imádását illető elveiről, illetve ezeknek nyilvánosan való hirdetéséről. Dávidot elítélte a fejedelem holtigtartó rabságra, Blandratát azonban megtartotta udvari orvosának s ez mentette meg az unitárius egyházat. Blandrata ugyanis minden befolyását latba vetve összeszedte a megvert pásztor miatt lelkét veszített nyáját, püspököt neveztetett ki s lefektette azokat az alapelveket, amelyek lehetővé tették egyházunk megmaradását. Blandrata halálát illetően többféle mende-monda keletkezett. Történelmileg valószínű-

nek látszik azonban, hogy nyugodt öregségben halt meg (a magyar történészek szerint 1588, a németek szerint 1590) május 5-én, Gyulafehérvárt.

II. Külföld.

1812 május 5-én született Browning Róbert, a nagy unitárius költő.

1820 május 15-én született Ninghtingale Florence, az első hadiápolás megszervezője, unitárius hölgy.

1803 május 25-én született Emerson W. Ralph, a híres filozófus és unitárius úttörő; s csodálatosképpen ugyanezen a napon született 1810-ben Channing E. Vilmos, a másik híres amerikai unitárius vezető ember.

Sz. I. S.

Bölöni Farkas Sándor emléke a Mezőgazdasági Kiállításon.

A Mezőgazdasági Kiállítás és Tenyészállatvásáron ezúttal első ízben szerepelt a felszabadult Erdély mezőgazdasága. Külön erdélyi pavillonban mutatták be a nagy fejlettségű erdélyi szövetkezeti mozgalom működését, melyről egész Magyarország példát vehet. *A pavillonban belépve, örömteljes meglepetéssel láttam magam előtt, a nagy unitárius, Bölöni Farkas Sándor, az első Amerikát járt magyar, életnagyságú arcképét. Az aláírásból kiderül, hogy ő alapította a világon az első szövetkezetet, a Kolozsvári Gondoskodó Társaságot. Ott látjuk mellette a társaság 1825-ben kelt alapító levelét és első jegyzőkönyveit is. A közgazdaságtan tanítása szerint a szövetkezeti mozgalom úttörői a „rochdalei takácsok” voltak, ők alapították Angliában az első ismert szövetkezetet. A 22 éves elnyomatás alatti összefogásból felvirágzott erdélyi szövetkezeti mozgalomnak kellett földerítenie és a felszabadulás után a közvélemény elé tárnia, hogy az erdélyi magyar szellem, mint annyi másban, itt is megelőzte két évtizeddel a nyugatot. Ezen nem is csodálkozhatunk, hiszen az erdélyi szellemnek nem idegen a szövetkezeti gondolat. A székelyek között és Erdélyben mindenütt, számos példáját látjuk az összefogásnak, a közös munkának, hogy csak a közismert kalákát említem, vagy a Balász Ferenc, mészki lelkészünk, az erdélyi szövetkezeti mozgalom lelkes apostola, „Rög alatt” c. munkájából ismert Kopta társaságot, amely az egyházközségi jegyzőkönyvek tanúsága szerint az 1790-es évektől kezdve 130 éven át, társulati alapon művelte az egyházközség birtokában lévő kertet s mint ilyen a világ első földbérlő szövetkezete volt.*

Ebben a pavillonban főként táblázatok és rajzok ismertetik az erdélyi szövetkezetek nagyarányú működését. A felcsiki szövetkezetek nem hoztak kiállítási anyagot a szállítás drágasága miatt, hanem abból a pénzből egy házat építenek és azt küldik el az árvíz-károsultaknak. A Pitvar szövetkezet gazdag, színpompás kiállítása azonban bőven kárpótolt mindenkit a többiek egyszerűségéért.

Ott láttuk a kiállításon az erdélyi sőt, az erdélyi fát, a vadászati kiállításon a vadászok szívét megdo-

bogtató zsákmányként a medvét és zergét, a pár hónap alatt Budapesten is ismertté lett korondi agyagárukat. *De mindenek fölött örömmel láttuk lépten-nyomon harsnyás székely testvéreinket, akik 22 év után végre ismét szabadon jöhetnek a magyar fővárosba, hogy munkájuk gyümölcseit bemutassák.*

HEGEDŰS GYULA.

Bölöni Farkas Sándor 1795 december 14-én született Bölönben. Szülőháza ma is áll s rajta egy egyszerű tábla hirdeti Észak-Amerika utazójának emlékét. Mint késői rokona, magam is laktam ebben a vastagfalú emeletes házban, mely örökség jogán akkor nagyapám tulajdona volt s mi az oláhok elöl mentve az anya és gyermek életét, meghúzódtunk abban. Nagyapám sokat beszélt ősünkről, de csak később értettem meg nagyszerűségét.

Bölöni Farkas Sándor Kolozsvárott az unitárius főiskolán és a liceumban végezte tanulmányait, majd 1816-ban a marosvásárhelyi táblához ment jogi gyakorlatra.

Barátságban állott Kazinczyval és Wesselényi Miklóssal s még számos kiváló emberünkkel, akik elismeréssel voltak irányában. Később átment az Erdélyi Kancelláriához s így Bécsben élt 1830-ig.

1831-ben gróf Bélydy Ferencsel együtt ismeri meg Németországot, Hollandiát és Angliát s 1831 júliusában Amerikába megy. Végigjárja Észak-Amerikát s visszatérve utazásáról érdekes képet fest „*Utazás Észak-Amerikában*” című könyvében. (Kvár 1834.) Ez a kiadás hamar elfogy s 1835-ben második kiadását érve el, hirdeti annak nagyszerű érdekességét. A Tudományos Akadémia — elismerésképpen — levelező tagjává választja.

Fordításai, melyek kéziratban maradtak fenn, a kolozsvári unitárius főiskola könyvtárában őriztetnek.

Erdélyi történelmi kutatásokkal foglalkozott 1842 február 3-án bekövetkezett haláláig. A kolozsvári házsongárdi temetőben nyugszik, de nagysága előttünö emlékével lépten-nyomon találkozunk. *Kereki Gábor*

vitéz Bertalan Árpád 1898—1941.

Országszerte nagy és mély részvét mellett utolsó útjára kísértük vitéz Bertalan Árpád őrnagyot, aki a magyar föld ezerszer vérrel és áldozatokkal megszentelt földjére egy emberi élet legnagyobb áldozatát, piros vérét hullatta. A katonanemzet történelmében, nagy hősök galériájában méltó helyen él tovább. Testvérünk volt egyrészt a drága magyar vér szorosán összekapcsoló erejénél fogva, másrészt a lélek mélységes érzéseiben gyökerező unitárius vallás szerinti Isten imádásban. Emléke él, példája biztat.

1898-ban Pozsonyban született, régi katona családból. A világháborúban nagyszerű haditettek végrehajtása jutalmazásaképpen a Mária Terézia Rend lovagkeresztjével tüntették ki s 1922-ben a Kormányzó Ur vitézzé avatta.

A békében dolgozó, szervező katona példaképét kell, hogy meglássuk benne. Amikor a honvédség keretében az ejtőernyős alakulat felállítására is sor került, a vezetőség benne látta meg az arra hivatottat s a szervezéssel megbízta.

A Magyar Katonaújság így jellemzi:

„Még csak bölcsőjét ringatta az ejtőernyős csapat, amikor Bertalan századosnak hivatalosan egyik helyőrségből a másikba kellett repülőgépen mennie. Véletlen baleset folytán a gép lezuhant, többi útitársa — ki súlyosan, ki könnyebben — menekült, ő maga láb és bordatörést szenvedett. Mosolyogva, bátorítva, lelkesen szólt azután honvédekéhez.

— Látjátok fiúk, a jó ejtőernyős még ejtőernyő nélkül is leugrik a felhők közül — még se történik kutyabaja sem!

Lelkesen folyt az ejtőernyős kiképzés. Alapos előkészítés után ugranak a fiúk a felhők között szálló gépekből. Az egyik talán megszeppent, ügyetlenkedett, az ejtőernyő zsinórja a lábára tekeredett, nem tudott kinyílni s a derék ejtőernyős hősi halottja lett a szebb magyar jövőnek... Lélekzetét folytva állott a csapat, mondjuk meg őszintén, a gyakorlatlan ujoncok megszeppentek. Bertalan őrnagyban az igazi magyar tiszt katonaeszménye lobbant lánggra.

— Rakjátok össze az ernyőt — parancsolta — az összes tisztek velem együtt repülnek és ugranak! Én magam lezuhant bajtársunk ernyőjét viszem s bebizonyítom, hogy jól működik!

Pár perc múlva felhördült a motor s rövidre reá fehér gömbök úsztak a kék égen s a tisztek sértetlenül földre értek. Fellobbant bátran a fiúk magyar szíve, visszhangozták Bertalan őrnagy nagy magyar szívének példaadó lüktetését."

Délvidékünk visszaszerzésénél áldozta fel még fiatal életét. „Áldjon, vagy verjen sors keze, itt él-ned és meghalnod kell."

Temetésén egyházunk szertartását Józán Miklós esperes végezte el. Kormányzó Urunk is elkísérte utolsó földi útjára, mely a Farkasréti temetőben ért véget.

K. G.

Miért emelték az adómat?

Az utóbbi napokban hallottuk néhányszor ezt a kérdést. Nem sokszor, de elégszer ahhoz, hogy érdemesnek tartjuk utána érdeklődni az egyházi iródnán, hiszen lehetnek olvasóink között olyanok is, akik nem kérdezték, de magukban gondolkozhattak róla.

Az egyházközség adókiivető bizottságának a **lelkészek nem tagjai**, ezért kellett felvilágosításért arra illetékesekhez fordulnunk. Tehát: miért emelték az egyházi adót?

1. Némelyeknél azért, mert az utóbbi hónapok folyamán vagy maguk jelentették be jövedelmük növekedését, vagy az adóhivatal közölte azt egyházközségünkkel. Természetes, hogy a jövedelem emelkedésével az egyházi adó is emelkedik, mert egyházközségünk a progresszív adóztatás rendszerét gyakorolja, — mint minden más keresztény felekezet is, — hiszen igazságtalanság lenne, hogy kis jövedelmű ember ugyanannyi, vagy aránylag na-

gyobb adót fizessen, mint a nagy jövedelmű hívő. Híveink tájékoztatása céljából közöljük az adókulcsot.

Évi 2000 P jövedelemig az egyházi adó	4 P
2001— 2400	5—10 P
2401— 4800	11—20 P
4801— 6000	21—30 P
6001— 9000	31—50 P
9001—15000	51—100 P
15001—30000	101—200 P
30000 P-n felül	201—500 P

Nyugodtan elmondhatjuk, hogy a fenti adókulcs igen méltányos, mindenesetre sokkal alacsonyabb, mint amennyit más felekezeteknél fizetnek a hívők.

2. Mindenkinek emelték az adóját 10%-kal, amint azt az Értesítő ismertette is egyik előbbi számában, Koháry-utcai templomunk új ruhába öltöztetésének fedezésére. Ötven évvel ezelőtt épült

templomunk, azóta sem festés, sem javítás nem volt benne. Orgonánk is akkor épült, azóta megviselődött, de meg a mai igényeknek már nem is felel meg az akkori egyszerűbb és kisebb megoldás.

3. Más egyházak gazdag alapítványokkal rendelkeznek, van olyan egyház is, amelyiknek, mint kegyúr, a székesfőváros fizeti minden kiadását, a lelkészek fizetésétől az egyházfiéig, a fűtéstől és világítástól elkezdve az egyházi zenekar és énekkar kiadásáig. Nekünk unitáriusoknak, nincsenek nagy alapítványaink s a székesfőváros csak egyik lelkészünk fizetéséhez járul hozzá — a székesfővárosi iskolákban végzett vallásoktatásért. Lényegesen kisebb mértékben hozzájárul az állam a többi lelkész fizetésének kiegészítéséhez (kongrua), ez azonban csak igen kis hányada a lelkészek fizetésének, ami pedig — más felekezeti lelkészek fizetéséhez mérten — nem valami magas. Fizetnünk kell azonban egyházi alkalmazottainkat is, amellet az egyesületek kiadásai is tetemes összeget emésztenek fel.

4. Utóbbi időben sok váratlan kiadása akadt egyházközségünknek. A vagyonváltság két házuk (egyetlen jövedelmi forrásunk!) után, légvédelmi pincék stb. építése. Mindezeket fedezni kellett.

5. „Szegények mindig lesznek veletek” — mondta volt Jézus. Hát nálunk, unitáriusoknál igazán mindig vannak szegények velünk. Általában híveink nagyobb része tartozik a szegények közé, mint más egyházaknál, mert minket négyszáz éven át üldöztek, fosztottak meg hivatalainktól, földünk-től, megélhetésünk-től — vallásunk miatt. A lelkészi irodán — azt lehet mondani — egyik szegény a másiknak adja a kilincset. Állástalan apák, beteg gyermeküket magukkal hurcoló anyák légiója vonul fel napról-napra. Boldog az, aki egyházi adót fizethet s nincs rákényszerülve, hogy maga is beálljon ebbe a szomorú menetbe.

6. A segítségre szorulókat amúgy is nagy seregéhez utóbbi hónapokban a székely menekültek is hozzácsatlakoztak. Általában, akár menekült, akár csak jobb megélhetés után vándor és Pestre jött ember az illető, első útja hozzánk vezet. Székely véreink természetesnek tartják — s mi is — hogy Pestre érkezve, felkeressék a lelkészi hivatalt és segítséget, ajánló leveleket, szállást, állást kérjenek. Egymáson segíteni keresztény kötelességünk. Amellet a székelyföld visszatérte az egész országnak nyeresége; fájával, sójával, fürdőivel, ezernyi más természeti kincsével, és kemény magyar és unitárius népével. Illó, hogy viszonzásul gondoskodjunk azokról, akik otthon megélni nem tudnak (a székely föld túlnépesedett — Istennek hála!) s a fővárosban keresnek megélhetést. Fővárosunk tárt karokkal fogadott hosszú évtizedeken át minden nem-magyar bevándorlót. Segítette ezeket az ország, a főváros, s nem utolsó sorban, azok a közületek, amelyek saját véreik elhelyezését olyan kitartó buzgalommal s minket bizony megszégyenítő áldozatkészséggel szolgálták. Végre egyszer már nekünk is rá kell ébrednünk, hogy országunk fő-

városát csak úgy tehetjük egészen magyarrá, ha vidéki magyar és székely testvéreinket telepítjük ide. Unitárius egyházunk a legmagyarabb egyház hazánkban, minden itt letelepített unitárius tehát egyúttal a főváros magyarságának erősödését is jelenti.

S aztán, valamikor talán éppen azokból lesznek a legbuzgóbb és legáldozatkészebb unitárius egyház-fenntartók, akiket ma segítünk s letelepedésük-höz módot nyújtunk.

Meg vagyunk győződve róla, hogy aki elolvassa ezt a néhány magyarázó sort, a jövőben nem fogja kérdezni: miért emelték az adómat! Ellenkezőleg, még a felemelt adón felül is iparkodni fog egyházunk súlyos kiadásait enyhíteni.

Sz. I. S.

Egy gondolkoztató könyv

címmel az *Értesítő* múlt havi számában felhívtam volt a lap olvasóinak szíves figyelmét a dr. Gelei József *Merre haladjunk?* nemrégén megjelent könyvére. Akkor megígértem, hogy a legközelebbi alkalommal részletesen ismertetem a munkát. Természetesen csak főbb vonalaiban.

Gelei könyve arra a kérdésre akar megfelelni, ami ma minden gondolkozó magyar embert öröl, izgat és foglalkoztat — mi a teendők ma, merre haladjunk, hogy útvesztő mélységbe ne essünk? Mi az a varázsigé, ami minden aggodalmat eloszlat és minden akaratot magasba lendít? Ez az életforrás szerinte: a *közösségtudat*. Hangsúlyozza, hogy nem *közösségérzet*, hanem *tudat*.

„A közösségtudat jelenti — úgymond — annak beismerését, átérzését, fennhangon való vallását és teleörömmel való átélését, beteljesítését, hogy egy nemzetnek vagyunk egyforma, egysorsú, egykötelességű és egyrendeltetésű fiai. Maga a közösség valósága pedig azt, hogy nem egyszerűen belőlünk, egyénekből tevődik össze a nemzet, hanem a nemzet egésze öröktől való és hogy az évszázadok során nemzedékről-nemzedékre mindjobban tagolódva bennünk valósult meg, miközben oszthatatlan egésze lényegében sohasem csorbult, hanem bármennyire is szaporodtunk, általunk mindig csak mélysége, terjedelme és hatalma növekedett. *Az ígét tehát, hogy a nemzet fiaiban él, meg kell fordítanunk és kemény hangon azt kiáltanunk a fiak élnek a nemzetben és a nemzet által.*”

E varázsigé köré sorakoztatja érveit, tudományos kutatásainak eredményét, mint a gyöngyszemeket. Mindent a közösségért, a hazáért! Ennek a szent gondolatnak szolgálatába állítja az egyént, a családot, a honvédséget, a nevelést, a vallást és egyházat.

A múlt csak annyiban múlt, amennyiben e nagy gondolatnak szolgál alapul, a jelen csak akkor jelen és értékes munkamező, amikor a nemzeti gondolat kálászeit termi s a jövő csak akkor érdemes a jövő szép jelzőjére ha ennek a nagy igazságnak sugarait vetíti előre a lélek tükrére.

Igy értjük meg aztán, hogy a most annyira divatos *életér elméletért* nem lelkesedik. Hiszen — állapítja meg — „a népek viszonyát úgyse az üres életér szabályozza, hanem a viszonyt nemessé és értékessé, az életközösségek teszik.”

A mostanában sokat emlegetett fajvédelem, fajtaelmélet, vérkeveredés stb. elég súlyos kérdései is világos és tiszta megfejtést találnak munkájában. Ehhez a kérdés-csoporthoz a szakember biztos kezével nyúl hozzá, mert hiszen Magyarországon ma a sejtek titokzatos életének legelsőrendű tudósa. Nem mindennapi élvezet s főleg tanulságos nyereség e téren követnünk a kiváló szakférfiú útmutatásait. Megállapításait nem nélkülözhetik azok elsősorban, akikre a magyar nemzet egészségügye van bízva.

De haszonnal olvashatják azok is, akiket elsősorban a nemzet, az ember lelki élete érdekel és foglalkoztat. Az olyan mondata — mint például ez: „A fajkeveredések kérdése teljesen tapasztalati kérdés, s a kutatásokkal, de *csakis kutatásokkal* csaknem minden vonatkozásaiban megközelíthető” — óvatosságra intetik azokat, akik a felszínen szeretnek járni ebben a szövevényes kérdésben.

A magyar faj értékes voltára számtalan példával mutat rá s nem hajlandó azoknak táborába szegődni, akik az átértékelés vitatható becsü érveivel szeretik a nemzet örökéletébe vetett hitet gyengíteni. Fontos és találó szavai vannak az úgynevezett *turáni átok* meséjének elítélésére is. Aki magyar, ad valamit magára, lelkesen tapsolhat ezirányú megállapításainak.

Komoly figyelmet érdemelnek a keresztény egyházak magasabb rendű hivatását méltató sorai is. Nekünk, unitáriusoknak és általában erdélyieknek régi ismerőseink idevágó mondatai, de abban az összefüggésben, amelyben *Gelei* alkalmazza, mégis újak. Minden jó keresztény embernek olvasnia kellene ezeket!

Külön fejezetben tárgyalja a hon földjére és annak megtartójára: a honvédségre vonatkozó gondolatait s hangsúlyozottan emeli ki, hogy a hadsereg a szó legszorosabb értelmében *nemzeti hadsereg* kell, hogy legyen! A *finn szervezetekre* hivatkozással szükségesnek tartja, hogy valamilyen alakban a nők is katonai szolgálatot teljesítsenek.

A közösségtudat kifejlesztésére irányuló elvei abban csúcsosodnak ki, hogy a nemzet testének minden egyes tagja minden téren tisztán és világosan lássa és szemlélje kötelességét. Olyan tudatosan dolgozzék a nagy egész nagy céljainak megvalósításán, mint a hadseregek katonái az eléjük tűzött feladatok végrehajtásán. Erre a nagy hivatásra azonban a nemzetet rá kell nevelni. Ennek a nemzetnevelésnek egyöntetűnek és céltudatosnak kell lennie!

A nemzetnevelés gerincének a *cselekvésre* való velést tekinti. Egészében eredeti az a gondolata, hogy az állam és egyház — a két legnagyobb nevelő — akkor járna el helyesen, „ha felülvizsgálja minden esküt s a *cselekvés tiszteletét* mindenben keresztülvinné.” Ebből a gondolatból fakad a könyvében található *cselekvő tizparancsolat*.

A *Gelei* tizparancsolata abban különbözik a Móze-

sétől, hogy abban egyetlen tiltó rendelkezés sincs. Ami egyébként folyik a könyv alapvető gondolataiból s amit ő ilyenképpen magyaráz meg:

„Ha én kerülni tudtam a tilalmaknak parancsokba foglalását, annak az az alapelve, a magyarázata, hogy a szeretet és a munka mentesít a bűnözéstől, hogy az a tökéletességre törekvő ember, aki az Istennek tetsző jót cselekszi, az se nem Istentagadó, se nem tolvaj, se nem gyilkos! s aki családszerető, az se nem parázna, se nem a más feleségének kívánója.”

Azzal végzem, amivel kezdettem. A *Gelei* könyve gondolkoztató-könyv. Egyes tétéleivel lehet vitatkozni, de elolvasni minden eszmélő magyar embernek hasznára válik.

Gelei könyve végső soraiban szerényen „*útkövező napszamosnak*” nevezi magát. Helye azonban az *úttörők* között van!

BARABÁS ISTVÁN.

Rövid Nőszövetségi Beszámoló.

Nőszövetségünk március 17-én tartotta meg ez évi közgyűlését. Elnökünk *Józan Miklósné* meleg szavakkal emlékezett meg az év fontos eseményeiről, mely erdélyi nőtestvéreinkkel s a kolozsvári központtal szoros kapcsolatot hozott létre. Hálásak vagyunk a Mindenhatóknak, hogy ebben a nagy kegyelemben részesített bennünket.

Vitéz Nyiredy Gézané főtitkárunk a kolozsvári közgyűlésen képviselte Nőegyletünket. Ottlétekor indítványozta, hogy a székelykeresztúri gazdasági iskola nyári tanfolyamán kulturális tárgyakkal bővítsék az anyagot, melynek előadására, a budapesti Nőegylet *Szabó Gáborné Weres Jolánt* leküldené. A közgyűlés tagjai nagy örömmel fogadták az indítványt s megbízták *Gyarmathy Piroksa* tanárnőt az előkészítési munkák végrehajtásával. Azt reméljük, hogy ezáltal a székelykeresztúri nyári tanfolyam népfőiskolai jelleget nyer, mert Sz. Weres Jolán kiváló szakértője és ismerője a népfőiskolai gondolatnak.

Erdélyből nap-nap után jöttek s mind a mai napig jönnek otthon nélkül maradt hittestvéreink. Ezeknek eligazítását és új életsorsuk beindítását *Barabás Istvánné* és *Nyiredy Erzsébet* vették kezükbe. Közgyűlésünk nagyhorderejű munkájukért jegyzőkönyvi köszönetet szavazott meg mindkettőjük részére.

Múlt év április 8-án Otthon-avató ünnepélyét rendeztünk újonnan berendezett helyiségünkben. A szép székely stílusú, faragott bútort *Domokos Albert* pestszentlőrinci hittestvérünk készítette, asztalosmester bátyjával együtt. Közgyűlésünk jegyzőkönyvi köszönetet szavazott meg lelkes és áldozatos nőtestvéreinknek, akik adományaikkal új otthonunk berendezéséhez hozzásegítettek bennünket. Jóttevőink nevei: *Józan Miklósné*, *Halász Jánosné*, *Török Istvánné*, *Hédervári Hugóné*, *Barabás Istvánné*, *Lawner Károlyné*, özv. *K. Kiss Jenőné*, özv. *Nyirő Gézané*, *v. Nyiredy Gézané*, *Polgár Margit*, *Sigmond Sándorné*, *Sepsi Jánosné*, özv. *Ráduly Jánosné*, dr. *Csiki Gáborné*, *Nyiredy Erzsébet*,

Szent-Iványi Sándorné, Kelemen Sándorné, Ferencz Józsefné, özv. Fábry Edéné, Hegyi Gyuláné, Perczel Nővérek. Borsosné Wendler Irma erdélyi sorozatot adományozott könyvtárunk részére, melyet 50 P értékben az Iratmissziótól vásárolt könyvsorozattal egészítettünk ki, hogy mélyebb betekintési alkamat nyújthassunk tagjaink részére, egyházunk irodalmába.

December első napjaiban vesztettük el *dr. Enyedy Róbertné dr. Pünkösti Máriát*, akit nagy részvétellel kísértünk ki utolsó útjára, s kegyelettel őrizzük emlékét szívében. Nőegyletünknek még egy zarándokútja volt, Tormai Cecil sírjához mentünk, Iván Margit és v. Nyiredy Gézáne képviselték Nőegyletünket. Szeretett magyar nagyasszonyunk sírjára erdélyi földet vitt a küldöttség. Boros püspök úr halála alkalmával Józán Miklósné elnökünk méltatta emlékét meleg szavakkal.

Közgyűlésünket megelőzőleg választmányi gyűlést tartottunk. Választmányi tagjaink névsora a következő: *Buzogány Anna, özv. Fábry Edéné, Péterffy Júlia, dr. Csiki Gáborné, Polgár Margit, Csiki Pálné, Merész Károlyné, Iván Margit, Lawner Károlyné, özv. Schey Ernőné, Vidor Ruppertné, Szent-Iványi Sándorné, Borsosné Wendler Irma, K. Kiss Jenőné, Albert Jánosné, Jakobi Fülöpné, özv. Török Kálmánné, Varga Istvánné, Sz. Weres Jolán, Belováry Istvánné, dr. Halász Jánosné, Pauszpertl Károlyné, Berde Lajosné, Hegedüs Gyuláné.*

Az Országos Unitárius Nők Szövetségének február hó 20-án, Kolozsváron tartott gyűlésén, budapesti Nőegyletünk jelölése alapján, az Országos Unitárius Nők Szövetségének megüresedett alelnöki tisztésre *v. Nyiredy Gézánet*, és két újonnan megválasztott választmányi tagjául *K. Kiss Jenőné* és *özv. Nyirő Gézánet* választotta meg.

December hónapban szeretetvendégséget rendeztünk a székely háztartási alkalmazottak részére, húsvétkor újra egybehívtuk őket és akkor elhatároztuk, hogy ezentúl minden vasárnap délután összegyűjtjük őket nőszövetségi otthonunkban, hogy a testvéri és hit-testvéri kapcsolatot szorosabbá tegyük ezáltal. *Bedő Júlia*, egyetemest végzett testvérünk vette kezébe a székely leányok irányítását, nagy lelkesedéssel és hozzáértéssel. Kívánjuk, hogy munkájával minél szebb eredményt érjen el.

(v. Ny. G.-né.)

HIREK

A visszatért Délvidéket

Istenünknek hálátadó érzéssel öleljük keblünkre. A magyar vágyak, ezerszer átélt álmok részbeni beteljesedése, újabb reményekkel tölt el a magyar jövő merész virágzása iránt. Boldogan köszöntjük a visszatérteket s szemünkben a testvér örömkönnyei csillognak, kézzsorításunkban — egyre erősödően — a magyar hit istenáldotta lehetőségeit érezve, együtt haladunk azon az úton, melyen élnünk és meghalunk kell.

Józán Miklósnak, a IX. egyházkör esperesének, a rendőrlegénység vallásos nevelése terén kifejtett érdemei jutalmazásaképpen Kormányzó Urunk elismerésének ismételt való tudtuladását rendelte. A magunk részéről ez alkalommal is kérjük Isten áldását további munkásságára, remélve, hogy azt számos esztendőn keresztül végezheti mindnyájunk örömére.

A konfirmációi ünnepély május hó 22-én d. e. 10 órakor lesz a Koháry-utcai templomban. A kikérdezés 21-én d. e. 10 órakor ugyanott. Az érdeklődőket mindkét alkalomra szeretettel hívjuk.

A Konferenciás Tábor Intéző Bizottsága nyári konferenciáját ez évben is megtartja Magyarúton, az unitárius nyaralótelepen. Előadók: Szent-Iványi Sándor v. teol. tanár és Csifó Nagy László a Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet Egyetemesszervezetének elnöke. A konferencia pünkösdi ünnepén, június hó 1-én és 2-án lesz. Mindkét napon istentiszteletet tartunk, június 1-én úrvacsora osztással. Első napon prédikál Szent-Iványi Sándor, második napon prédikál és első napon úrvacsorát oszt. Csifó Nagy László. Minden érdeklődőt szeretettel várunk. Tekintettel a vasúti közlekedési rend kialakulatlanságára, kérjük afiait, hogy részvételüket folyó hó 25-ig jelentsék be a Koháry-utcai lelkészi irodában személyesen, levelezőlapon vagy telefonon (117—529) és ugyanott kérjenek felvilágosítást az utazásra vonatkozóan is. A konferencia alkalmával reggel teát, délben levest fillérekért adunk. Cukrot és egyéb élelmet, úgyszintén takarót mindenki hozzon magával. A vasúti jegyeket mindenki saját-maga váltja meg. Reméljük, hogy szépszámban gyűlve össze, az eddigiekhez hasonlóan, kellemes emlékekkel gazdagodhatunk az idén is.

Unitárius Ifjúsági Konferencia. Szép sikerrel zajlott le április 19-én a Misszióházban az unitárius ifjúság konferenciája. A konferenciát, — mint ismeretes, — a „Brassai” Egyesület kezdeményezte s a Konferenciás Tábor Intézőbizottságának megbízásából a Leányegylettel karöltve meg is rendezte. A konferencia témája a mai időkben annyiszor felvetett kérdés: „Van-e szükség vallásra?” volt. — Szent-Iványi Sándor teol. tanár e címmel tartott mélyenjáró előadása nagy tetszést keltett a Konferencia mintegy ötven főnyi hallgatósága előtt. Az előadást vita követte, amelyben sokan vettek részt. Ezután Szent-Iványi Sándor válaszolt a feltett kérdésekre, majd Gombos Sámuel, a „Brassai” Egyesület elnöke mondott köszönetet az ifjúság nevében az értékes előadásért. Ezek után a Konferencia a „Hatalmas Isten, győzhetetlen várunk...” kezdetű egyházi énekkel ért véget. Valamennyi jelenlévő azzal az érzéssel távozott, hogy nagy lelki élménnyel gazdagodott a Konferencián, amelyért a legnagyobb köszönet Szent-Iványi Sándort illeti. A Konferencia sikerére való tekintettel elhatározták a jelenlévők, hogy sűrűbb időközben gyűlnek majd össze ilyen vitaest-jellegű megbeszélésekre.

—gs—

Ifj. Kozma Ferenc afiát századossá léptették elő. A rendkívüli előléptetéshez jókívánágunkat szeretettel fűzzük.

Érettségizendő növendékeink vallásvizsgáját május hó 5-én d. u. 6 órai kezdettel tartottuk meg a Koháry-u. templomban, ahol 21-en számoltak be a bizottság előtt tanulmányaikról: Bartha Ferenc, Bertók Margit, Havas Lujza, Kozma Endre, Kőröspataki Kiss Ervin, Lawner Erika, Ligeti Sándor, Osváth Julianna, Marosi János, S. Nagy Béla, Zsakó Andor, Zsakó Lívia, Máthé Attila, Létay Andor, Veress Éva, Plank Magdolna, Szobotka Lilla, Irsai Emil, Balassa Györgyi, Nagy Yvette, v. Gvidó Béla. — További boldogulásukra Isten áldását kérjük.

A PÜSPÖK ÉS FŐGONDNOK VÁLASZTÓ ZSINAT április hó 27-re egybehívott ülését az Egyházi Képviselő Tanács bizonytalan időre elhalasztotta, tekintettel a nehéz közlekedési viszonyokra.

Az Unitárius egyházközség könyvtárából hiányzik az 1937-es évkönyv, mely az Unitárius Értesítő kiadásában jelent meg. Kérjük híveinket, hogy ha felesleges példányuk van, úgy a lelkeszi hivatalba (V., Koháry-u. 4.) eljuttatni szíveskedjenek.

Az unitárius háztartási alkalmazottak minden vasárnap d. u. 4 órától összejövetelt tartanak a Nőszövetség helyiségeiben (V., Koháry-u. 4. sz. I. em. 2. lépcső). Vallásos ünnepélyeket, kirándulásokat és tanulmányi sétákat rendezünk Budapest nevezetességeinek megtekintésére. Aki csak teheti, székely ruhában vegyen részt az erdélyi, unitárius testvérítalálkozón. Első összejövetelünk nagypénteken d. u. 4 órakor volt. Ez alkalommal bibliamagyarázatot tartott Szent-Iványi Sándor vall. tan. lelkész s a szép számban megjelentekkel igen sokáig beszélgettek fontos kérdésekről Józán Miklósné nőszövetségi elnöknő, Barabás Istvánné és Nyiredy Erzsébet Nőszövetségünk buzgó tisztviselői. A vasárnaponként rendezendő összejövetelekre mindenkit szeretettel vár a Nőszövetség.

Házasságkötések. Május 10-én esküdött örök hűséget egymásnak Györfy Sárka, Györfy István volt teológiai tanár afia leánya, és Sántha Lajos. Gratulálunk! — Hárfás László rk. Pap Irén unitáriussal, Titkos Endre r. k. Szász Erzsébet unitáriussal. Isten áldása legyen mindnyájuk életén.

Halottaink: özv. dubovai Dubovay Ödönné Mocsáry Margit április 13-án, hosszú szenvedés után elhunyt. Kelemen Béla atyánkfia budapesti egyházközségünk gondnoka, az elhunyt áldott lelkű nagyaszonnyban felesége édesanyját gyászolja. — Thury Ferenc 85 éves, özv. Cserekye Jánosné, Roter Amália 77 éves korukba elhunytak.

Dr. Borbély Gyula táblabíró 47 éves korában Debrecenben elhunyt. Máramarosszigeten a családi sírboltban helyezték nyugalomra.

Özv. Gaál Józsefné Rásztoczky Jolán evangélikus vallású testvérünk 57 éves korában Rimaszombaton elhunyt. Gaál Ödön mérnök afia az elhunytban édesanyját gyászolja. — Emléküket szeretettel őrizzük.

„Erdély visszatért.”

A Képzőművészeti Főiskola a fenti címen pályázatot hirdetett össze hallgatói részére. A nagyszámú pályázó közül **Benczédi Sándor** szobrászművész-hallgató atyánkfia nyerte el a díjat. Ere-

deti, egyszerűségében rejlő művészi értékű alkotásának képét, lapunk útján örömmel mutatjuk be atyánkfiainak. Ezt a szobrot kétméteres alakokkal, kőbevéssé fel fogják állítani az Epreskertben, a Főiskola művész-telepén. **Benczédi atyánkfia** további munkájához Isten áldását kérjük.

A dunapataji árvízkárosultak részére április hó végéig az alábbi adományok folytak be: Vértes Jenő 5.—, Józán Miklós és neje 5.—, Barabás Istvánné 5.—, Szent-Iványi Sándorné 2.—, Tauffer Béláné 5.—, Koltai Benóné 2.—, Uzoni János 3.—, Nyiredy Erzsébet 2.—, Csiki Pál 2.—, Mikó Lajos 2.—, özv. Nyiredy Gézáne 1.—, Benczédi Lászlóné 1.—, v. Nyiredy Géza 2.—, Bencze Béláné 1.—, Gábor Antalné 2.—, Iván Margit 1.—, Török Kálmánné 1.—, Török Magda 1.—, Simándi Tamás 5.—, özv. Kiss Jenőné 2.—, dr. Kiss Jenő 3.—, Lawner Károlyné 5.—, Sepsi Jánosné 2.—, özv. Nyirő Gézáne 2.—, Buzogány Anna 2.—, Häutler Ferencné 2.—, dr. Veress Gábor 10.—, Milch Mórné 5.—, özv. Tóth Károlyné 2.—, Borsosné Wendler Irma 5.—, Belovary Istvánné 3.—, Szent-Iványi Józsefné 2.—, Fürst Ödönné 1.—, Kaffka Ede 2.—, Pongrácz Vilma 1.—, Péch Aladárné 2.—, Vidor Ruppert M. né 2.—, Zsigmond Lőrinc 2.—, dr. Szász Anna és dr. Gárdos István orvos 30.—, Simon Mihály Pál 10.—, György Vilmos 5.—, özv. Fábry Edéné 1.—, Ferenczy Istvánné 10.—, dr. Csomor Béláné 2.—, Orbán Etel 2.—, Szinte Ferenc 1.—, a. Kovács József 5.—, Fodor Béla 2.—, dr. Szász István 2.—, László Gergely 2.—, Klein Géza 10.—, Tontsch Ró-

bertné 1.—, dr. Gyarmathy László 5.—, Barna Sándor 1.—, v. Szinte Gábor 1.—, Salamon Sándor 5.—, Péterffy Gyula 10.—, dr. Péterffy Gyula 10.—, Péterffy Jenő 5.—, dr. Surányi Ede 10.—, Vargay Kálmánné 2.—, Berei Mária 2.—, Varga Ferenc 2.—, dr. Molcsányi Gyuláné 2.—, Hegedüs Gyuláné 1.—, Hegedüs Irma 1.—, dr. Fejes József 2.—, Boros György 5.—, Török Ferenc 1.—, v. Gyulay Tibor 10.—, Barabás Tibor 1.—, dr. Zsakó Andor 10.—, Albert Jánosné 2.—, ifj. Zsakó Gyula 12.60.

Helyszűke miatt következő számunkban folytatjuk.

Lelkeszi nyugdíjalapra 1941. április folyamán a következő kegyes adományok érkeztek. Ezeket az egyház nevében hálás köszönettel nyugtázom: Titkos Endréné (esk.) 10.—, Szolnoki szórvány gyűjtése 6.—, Lőrincz Ákos és Pap Irén (esk.) 5—5 P, Bartha Lajos 4.—, Fodor Béla 3.—, dr. Surányi Ede, dr. Fejes József, Albert Jánosné, Kádár Ferenc, Lőrincz Dénes és v. Gidó Béla 2—2 P, Ujváry László 1.50, B. Páll Mária és Pécsi Albert 1—1 P, összesen 48 pengő 50 fillér. Egyházunkra nézve valóságos életszükséglet a további adakozás töretlen fenntartása. Nem sokat kérünk: inkább csak keveset és sűrűn, mert tudjuk, hogy a tenger is cseppekből áll. Ilyen szellemben folyik ez a gyűjtés 1927 óta. És úgy vélem, hogy a bécsi döntéssel előállott új helyzetben is szá míthatunk a Nyugdíjalap tőkájének gyarapítására. Kérjük és várjuk ezt kivált azok részéről, akiknek a figyelmét eddig a mi lelkes és önzetlen felhívásunk elkerülte. „Bis dat qui cito dat...” Hitrokoni szíves üdvözlettel: Józán Miklós esperes.

187—1941. sz.

M E G H I V Ó.

A budapesti unitárius egyházközség Kebli Tanácsa 1941. évi május hó 29-én (csütörtök) d. u. 6 órakor a Tanácsteremben

évnegyedi rendes ülést tart, melyre a Tanács tagjait szeretettel meghívjuk.

Budapest, 1941. május 9.

dr. Kozma Jenő s. k.

Józán Miklós s. k.

gondnok.

lelkész-elnök.

Tárgysorozat: 1. Ima, bibliaolvasás. 2. Elnöki megnyitó. 3. Jegyzőkönyvhitelesítő. 4. El-

nökileg elintézett és folyó ügyek. 5. Eskütétel. 6. Lelkeszek nyári szabadsága: Június 15-től szeptember 15-ig, csak d. e. 9 órai istentisztelet. 7. Renováció bizottság jelentése. 8. Nevelésügyi bizottság jelentése. 9. Gazdasági bizottság jelentése. 10. Gyermekegyházi Magyarkúton. 11. Évzáró hittanvizsgák pünkösdi hetében. 12. Időközben érkező ügyek. 13. Indítványok (írásban — előre!).

NB! Nevelési bizottság: V. 26. (hétfő) d. u. 6 óra. Gazdasági bizottság: V. 27. (kedd) d. u. 6-kor. Külön meghívót nem küldünk.

Istentiszteleti sorrend 1941. június hóban.

H O L	Melyik napon	Mely órában	Szolgálatot végzi
A) Templomokban:			
V., Koháry-utca 4. . . .	1, 2, 22, 29	d. e. 9	Barabás István
" "	8,	" 11	" "
" "	1, 2,	" "	Józán Miklós
" "	8, R 15	d. e. 9	Szent-Iványi S.
IX, Hőgyes Endre-u. 3. (Misszióház) (Rákos-utca)			
" "	1, 22, 29	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
" "	2, 8, 15	" "	Székely Gyula
B) Körzetekben:			
X., Máv.-telep. Prot. imaház	1,	d. u. 4	Józán Miklós
" "	15	" "	Székely Gyula
C) Pestkörnyéken:			
Pestszentlőrinc	1, 2, 8,	d. e. 11	Pethő István
" "	15, 22,	" "	" "
" "	29	" "	" "
Sashalom Kossuth-téri isk.	1	d. u. 4	Székely Gyula
Budafok, ref. templom	2	" "	" "
Magyarkut	1	d. e. 10	Szent-Iványi S.
unit. nyaraló	2	" "	Csip' Nagy L.
D) Vidéken:			
Debrecen, unit. templom	2	d. e. 10	dr. Csiki Gábor
Kecskemét, ev. templ.	8	d. e. 11	" "
Miskolc, ev. templom.	15	d. e. 11	" "
Dunapataj. Unit. templ.	1, 2, 8,	d. e. 10	Kereki Gábor
" "	15, 22,	és	" "
" "	29	d. u. 3	" "

Az aláhúzott dátumokon úrvacsoraosztás.

UNITÁRIUS ÉRTESÍTŐ

Felelős szerkesztő: Szent-Iványi Sándor

Felelős kiadó: Ferencz József

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Budapest, V., Koháry-utca 4. Telefon 117-529.

Megjelenik minden hó 15-én.

Előfizetési díj egy évre 4— P.

A lap tulajdonosa a Budapesti Unitárius Egyházközség

A lap elfogadása előfizetésre kötelez.

Utánaküldés kizárva!

Uj cím: